

ČESKÁ REPUBLIKA
ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Brně rozhodl samosoudkyní Mgr. et Mgr. Lenkou Bahýřovou, Ph.D. ve věci

žalobce: **A. P.**
st. přísl. B. r.

zastoupen advokátem Mgr. Michalem Halvou
sídlem Vinohrady 794/45, 639 00 Brno

proti

žalovanému: **Ministerstvo vnitra**
Odbor azylové a migrační politiky
sídlem Nad Štolou 936/3, 170 34 Praha 7

o žalobě proti rozhodnutí žalovaného ze dne 7. 12. 2022, č. j. OAM-567/ZA-ZA12-ZA06-2022,

takto:

- I. Rozhodnutí Ministerstva vnitra ze dne 7. 12. 2022, č. j. OAM-567/ZA-ZA12-ZA06-2022, **se ruší** a věc se vrací žalovanému k dalšímu řízení.
- II. Žalovaný **nemá právo** na náhradu nákladů řízení.
- III. Žalobci **se nepřiznává** náhrada nákladů řízení.
- IV. Ustanovenému zástupci žalobce, advokátovi Mgr. Michalu Halvovi, se přiznává odměna za zastupování v částce 12 342 Kč, která mu bude vyplacena z účtu Krajského soudu v Brně ve lhůtě 30 dnů od právní moci tohoto rozsudku.

Odůvodnění:

I. Vymezení věci

1. Žalobce podal žalobu proti rozhodnutí žalovaného ze dne 7. 12. 2022, č. j. OAM-567/ZA-ZA12-ZA06-2022 (dále též jen „napadené rozhodnutí“). Tímto rozhodnutím žalovaný neudělil žalobci mezinárodní ochranu podle § 12, § 13, § 14, § 14a a § 14b zákona č. 325/1999 Sb., o azylu, ve znění ke dni vydání napadeného rozhodnutí (dále jen „zákon o azylu“).

II. Napadené rozhodnutí a související skutkové okolnosti

2. Žalobce požádal o mezinárodní ochranu v České republice dne 8. 6. 2022. K žádosti sdělil, že sem přijel dne 12. 3. 2022 na základě českého zaměstnaneckého víza. Neměl problémy s opuštěním vlasti. Důvodem pro podání žádosti o mezinárodní ochranu byla jeho obava z toho, že ve vlasti o něj budou mít zájem státní orgány v souvislosti s jeho účastí na demonstracích proti prezidentu Lukašenkovi.
3. V pohovoru k žádosti dne 13. 6. 2022 žalobce uvedl, že se účastnil série demonstrací v Minsku během roku 2021. Jednalo se o demonstrace proti zfalšovaným prezidentským volbám, které opětovně vyhrál Lukašenko, demonstrací se účastnily desítky tisíc lidí. Policie zadržela kamaráda žalobce, kterému policisté ukazovali fotky davu demonstrantů, ve kterém byl i žalobce. Proto má žalobce obavu, aby policie nezadržela i jeho. V souvislosti se svojí účastí na demonstracích žalobce žádné problémy neměl. Od června 2021 si nemohl nikde najít práci, na demonstrace už nechodil. V případě jeho návratu do země by mohl být zatčen již na hranicích. Je možné, že je prověřována jeho účast na demonstracích. Žalobce navíc přispíval na sociální síť Vkontakte příspěvky proti prezidentu Lukašenkovi. Sdílel videa z opozičního kanálu. Kvůli tomu by ho také mohli zatknout. Všechny své příspěvky na této sociální síti později smazal. Vyhýbá se službě v armádě, naštěstí nesloužil. V Bělorusku je takový nepořádek, že ho ještě nepovolali, přitom mu je už 30 let. Služba v armádě by pro něj byla ztrátou dvou let života.
4. Při seznámení se s podklady pro rozhodnutí dne 2. 11. 2022 žalobce sdělil další skutečnosti, které by měl žalovaný vzít v úvahu při posouzení jeho žádosti. Asi v srpnu 2022 přišli na adresu trvalého pobytu žalobce v Minsku k jeho rodičům zase policisté. Ptali se na žalobce, jednalo se o klidnou návštěvu. V Bělorusku se připravuje mobilizace a žalobce nechce být poslán do války na Ukrajině. Také se připravuje zákon o tom, že lidé, kteří opustí Bělorusku na dobu delší jednoho roku budou trestně stíháni. Na dotaz správního orgánu, zda se v pohovoru k žádosti zmiňoval o návštěvách policistů v místě jeho bydliště, žalobce odpověděl, že o tom mluvil. Poprvé byli policisté u žalobce na konci dubna 2022, po jeho odjezdu. Celkem tam byli asi 4krát před pohovorem a po pohovoru ještě 3krát. Byli to lidé v civilu, žádné průkazy neukázali. Má za to, že to byli policisté, neboť chtěli, aby se žalobce dostavil k okrskovému policistovi. Sdělil, že ho hledali v souvislosti s jeho účastí na demonstracích. Nyní policisté již nechodí.
5. Při seznámení se s podklady rozhodnutí dne 30. 11. 2022 žalobce sdělil, že jím doložený článek obsahuje odkazy na vyjádření prezidenta o tom, že chce zbavit státního občanství občany, kteří odjeli z území Běloruska a jsou déle než rok v zahraničí. Také obsahuje informace o tom, že vláda zveřejnila projekt zákona o zákazu vstupu do Běloruska pro lidi, kteří byli odsouzeni za některý z uvedených 55 trestných činů. Dále obsahuje video o skryté mobilizaci v Bělorusku. Uvedené je relevantní, protože i žalobci může být zrušeno občanství. Utekl z Běloruska a je v České republice již více než rok. Pokud by se vrátil, tak bude zadržen hned na letišti či nádraží. Je po něm vyhlášeno pátrání, protože je extremist.

Pokud jde o mobilizaci, nechtěl by být jednotkou, která by se účastnila války na Ukrajině. Žalobce nedostal předvolání od vojenské správy. Asi odjel včas. Jak již sděloval, v místě jeho trvalého pobytu byli lidé v civilním oblečení, žalobce předpokládá, že mu chtěli doručit předvolání na policii.

6. Žalovaný neshledal obavy žalobce důvodnými. Dospěl k závěru, že žalobce v souvislosti se svojí účastí na demonstracích a sdílením obsahu na sociálních sítích v době svého pobytu na území Běloruska neměl žádné potíže. Příspěvky na sociálních sítích před odjezdem z Běloruska odstranil. Území opustil zcela legálně na základě českého pracovního víza, při vycestování žádné potíže neměl. Žalobce nebyl ve vlasti vystaven pronásledování ve smyslu zákona o azylu. Rovněž žalovaný nedospěl k závěru, že by žalobce ve vlasti mohl pociťovat odůvodněnou obavu z pronásledování z důvodů uvedených v § 12 písm. b) zákona o azylu. Přesto, že ze zpráv o zemi původu plyne, že trestům za vyjádření nesouhlasu s režimem jsou vystaveni i řadoví odpůrci režimu, žalobce do této skupiny dle žalovaného nepatří. V souvislosti se svou účastí na demonstracích totiž žalobce neměl žádné potíže.
7. Některá tvrzení žalobce vyhodnotil žalovaný jako značně nevěrohodná, např. jeho tvrzení, že se v průběhu roku 2021 účastnil demonstrací, na kterých byly přítomny desetitisíce lidí a že se jej v červnu 2021 na demonstraci pokusili zadržet a že jeho kamarád byl zbit a zadržen. Dle zpráv o zemi původu totiž na počátku roku 2021 protesty probíhaly ve formátu, který měl zabránit zásahům pořádkových složek, tj. zpravidla jako decentralizované či flash mob demonstrace (akce charakteristické náhlým seskupením skupiny osob propojených určitou myšlenkou se stejně rychlým rozpuštěním uskupení). Poslední akce byly hlášeny v květnu, následně utichly.
8. I kdyby žalobce skutečně vyvíjel jím popsanou aktivitu, nebylo by možné jej považovat za osobu, na kterou by se běloruské státní orgány měly důvod zaměřit. Pokud by žalobce skutečně byl osobou, o kterou by se mohli zajímat policisté, jistě by ho policie kontaktovala ještě předtím, než opustil Bělorusko. Žalobce však po zadržení jeho kamaráda žil téměř 9 měsíců bez jakýchkoliv potíží a ani při vycestování ze země neměl žádné problémy. Dle žalovaného bylo hlavní motivací žalobce pro vycestování z vlasti nemožnost najít si v Bělorusku práci.
9. Pokud jde o aktivitu žalobce na sociálních sítích, běloruské orgány se zaměřují především na kanály, které mají velký počet sledujících. Žalobce takovou osobou není, své příspěvky navíc odstranil. K tvrzení žalobce, že se vyhýbá vojenské službě žalovaný uvedl, že se žalobce, již nachází mimo odvodový věk a žádné předvolání od vojenské správy neobdržel. I pokud by žalobce byl v budoucnu povolán k výkonu vojenské služby, nelze toto považovat za pronásledování ve smyslu § 12 písm. b) zákona o azylu. Tvrzení žalobce o tom, že jej v místě bydliště hledala běloruská policie vyhodnotil žalovaný jako subjektivní a absurdní. Státní orgány musí vědět, že se žalobce v Bělorusku nenachází. Tvrzení, že je po žalobci vyhlášeno pátrání z důvodu, že je extremistou, žalobce žalovanému žádným hodnověrným racionálním způsobem nedoložil. Žalovaný shledal tato tvrzení žalobce jako účelová. Žalobce při pohovoru neuvedl, že je hledán policií a tuto skutečnost tvrdil až při seznámení s podklady rozhodnutí.

III. Obsah žaloby

10. Žalobce má za to, že napadené rozhodnutí je nepřezkoumatelné, žalovaný neuvedl dostatek důvodů pro neudělení azylu. Žalobce v žalobě zopakoval skutečnosti, které uvedl v rámci správního řízení. Bělorusko opustil po důsledném varování ze strany svých přátel. Obával

se, že bude trestně stíhán, podroben výslechům, bude mu vyhrožováno, bude bit a nespravedlivě obviněn z trestného činu, ačkoliv pouze využíval své svobody shromažďování a projevu politických názorů během pokojných demonstrací.

11. Žalobce se domnívá, že jeho strach z pronásledování z důvodů uvedených v § 12 písm. b) zákona o azylu je odůvodněný. Tyto důvody dostatečně prokázal a podložil je informacemi o projednávání návrhu zákona o občanství a svobodě pohybu.
12. Své politické názory žalobce také projevoval nošením opozičních politických symbolů jako je vlajka nebo odznaky. Tyto symboly nosil veřejně a nepokrytě až do svého odjezdu, obává se, že bezpečnostní složky disponují i tímto materiálem. Své názory také projevoval skrze sociální sítě Vkontakte, Telegram a Instagram.
13. Žalobce se důvodně domnívá, že by mohl být postihnut za „extremismus“. Tento pojem je v Bělorusku používán jako opresivní nástroj vůči opozici a občanské společnosti. Žalobce se skrývá v zahraničí a jako na podporovatele opozičních politiků na něj dopadá obvinění z extremismu. Po návratu do vlasti může být stíhán a pronásledován podle novely zákona o občanství. Pojem extremisty je navíc zneužíván i pro osoby, které nejsou politicky angažované, pouze se delší dobu zdržovaly mimo Bělorusko.
14. O mezinárodní ochranu požádal s odstupem času po příjezdu do České republiky, neboť jako občan Běloruska nemá a nemůže mít povědomí o tom, že o mezinárodní ochranu je třeba požádat okamžitě při vstupu na území bezpečné země.
15. Skutečnosti sdělované žalobcem o návštěvách bezpečnostních složek na adrese jeho bydliště nebyly smyšlené. Z usnesení Evropského parlamentu ze dne 24. 11. 2022 o pokračujících represích vůči demokratické opozici a občanské společnosti v Bělorusku (2022/2956(RSP)) plyne, že bezpečnostní složky státu podporující režim se nevyhýbají nestandardním a v demokratické společnosti nepřijatelným zásahům proti občanské společnosti jako je obtěžování v místě bydliště za použití civilního oblečení apod. V tomto směru správní orgán nedostatečně ověřil situaci a poměry panující v Běloruské republice. Státní orgány v Bělorusku pracují nestandardními způsoby, nevystavují oficiální dokumenty, pracují v utajení a bez oficiálních uniforem, aby skryly svoje působení a neumožnili zveřejnění a usvědčení z represivního chování vůči široké občanské společnosti.
16. Žalovaný postupoval v rozporu se základními zásadami činnosti správních orgánů dle § 2 správního řádu. Nedostatečně prozkoumal okolnosti případu žalobce a interpretoval rozhovor s žalobcem svévolně. Během pohovorů s žalobcem se střídali tlumočníci. Když žalobce požádal o přeložení protokolu, tlumočnický jej nepřeložil slovo od slova, ale pouze shrnul vlastními slovy obsah protokolu. Přepis vyjádření žalobce nebyl doslovný, jednalo se o interpretaci a shrnutí. Nebyl poučen, jak se může proti tomuto jednání bránit. Až při možnosti vyjádření se k podkladům rozhodnutí žalobce zjistil, že jeho výpověď o tom, že byl v místě trvalého pobytu v Bělorusku pronásledován, nebyla do protokolu ze dne 13. 6. 2022 zahrnuta.
17. Žalobce se považuje za rodinného příslušníka osoby ukrajinské státní příslušnosti, které byla udělena dočasná ochrana. Jeho partnerkou je N. R., jejich vztah trvá od června 2022, plánují uzavřít sňatek a založit rodinu. Na území České republiky žalobce realizuje svůj rodinný a soukromý život.

IV. Vyjádření žalovaného

18. Žalovaný považuje žalobu za nedůvodnou. Žalovaný se všemi důvody sdělenými žalobcem v rámci správního řízení zabýval a odkazuje na napadené rozhodnutí.
19. Pokud jde o námitku nedodržení zákonných podmínek vedení správního řízení spočívající v nedostatku tlumočení, ta je dle žalovaného nedůvodná. U pohovoru byl pouze jeden tlumočník, a to Olga Kozlovská, tlumočnice ruského jazyka. Žalobce při pohovoru nevyužil svého práva na zpětné přetlumočení obsahu protokolu za účelem kontroly. S tímto nekoresponduje žalobní námitka, že tlumočník protokol nepřeložil slovo od slova, ale pouze ve zkratce shrnul vlastními slovy obsah protokolu.
20. Stejně tak žalovaný odmítl námitku žalobce, že při možnosti seznámit se s podklady rozhodnutí zjistil, že v protokolu chybí jeho výpověď o tom, že byl v místě svého bydliště hledán a pronásledován bezpečnostními složkami. Je nelogické, aby tlumočník zpětně vymýšlel tlumočené věty ve snaze nabudit dojem, že je žalobce při pohovoru sdělil. K žádnému zpětnému tlumočení však ani nedošlo. Je navíc s podivem, že by žalobce tak závažné zjištění do protokolu ihned neuvedl a uvádí ho poprvé až v žalobě.

V. Jednání před soudem

21. Krajský soud nařídil ve věci jednání dne 8.9.2023. To se uskutečnilo za přítomnosti žalobce, jeho právního zástupce, zástupce žalovaného a tlumočnice z jazyka ruského a běloruského.
22. Zástupce žalobce uvedl, že napadené rozhodnutí je nepřezkoumatelné a nemá oporu ve správních spisech. Závěr žalovaného o nevěrohodnosti tvrzení žalobce neodpovídá informacím o zemi původu, neboť zde není uvedeno časové ukončení demonstrací. Žalobce trvá na tom, že se zúčastnil i demonstrace v červnu 2021. Na této demonstraci bylo cca 300 lidí, žalobce z demonstrace utekl. Z informace OAMP (Shrnutí krizového vývoje...), resp. z článku, na který tato informace odkazuje v poznámce pod čarou 21, vyplývá, že demonstrací v roce 2021 se účastnilo desetitisíce lidí. Žalobce rovněž netvrdil, že by jeho kamarád byl zadržen v červnu 2021. Z protokolu to nevyplývá, žalovaný jeho výpověď nesprávně interpretoval. Právní zástupce žalobce z vlastní zkušenosti upozornil na úskalí tlumočení (zkratky, nepřesnosti). Žalobce v průběhu správního řízení na nedostatky v protokolu o pohovoru upozornil a doplnil ho. Žalovaný nenechal žalobce zjištěné nesouladnosti vysvětlit.
23. Právní zástupce žalobce rovněž zpochybnil argumentaci žalovaného, že žalobce nemůže být v hledáčku běloruské policie, pokud ho policie před odjezdem nekontaktovala. Běloruské správní orgány pracují s určitým zpožděním, nedokládá to tedy, že by žalobce nemohl být pro běloruské státní orgány „zájmovou“ osobou. Rovněž není odůvodněné dovozovat, že žalobci nehrozí pronásledování za aktivitu na sociálních sítích. Z informací shromážděných žalovaným mj. vyplývá, že i za pouhou souhlasnou reakci na příspěvek docházelo i k trestům odnětí svobody. Taktéž argumentace žalovaného zpochybňující návštěvy tajné policie v bydlišti žalobce není opodstatněná a neodpovídá informacím v zemi původu. Důkazní nouzi je třeba vykládat ve prospěch žadatele o mezinárodní ochranu.
24. Legální vycestování ze země původu automaticky neznamená, že taková osoba není pronásledována. Informace o činnosti tajné policie v Bělorusku je obtížné získat, což dokládají odpovědi zastupitelského úřadu v Minsku na položené otázky, které žalovaný doložil do spisu. Taktéž nelze žalobci přičítat k tíži, že požádal o mezinárodní ochranu, aby si zde zlegalizoval pobyt. Taková výtka žalovaného nemůže neudělení mezinárodní ochrany žalobci odůvodňovat. Právní úprava nestanoví, že o mezinárodní ochranu je nutno požádat bezprostředně po příjezdu.

25. Zástupce žalovaného uvedl, že napadené rozhodnutí je zákonné a je dostatečně odůvodněno. Azylovým příběhem žalobce se dostatečně zabýval. Na straně žalobce nejsou dány důvody pro udělení mezinárodní ochrany. Žalobce nebyl ze strany běloruských orgánů terčem jakékoli perzekuce, po účasti na demonstracích zde normálně vykonával zaměstnání. Když jeho zaměstnavatel skončil, žalobce vycestoval a v ČR pracoval. Žádost o mezinárodní ochranu podal účelově, při nemožnosti prodloužit si pracovní vízum. Nebylo prokázáno, že by běloruské státní orgány měly o žalobce zájem. V rámci pohovoru byla žalobci dána možnost k jeho přetlumočení, čehož nevyužil. Žalovaný si není vědom důvodů, pro které by měl být pohovor veden nesprávně.
26. Soud přistoupil k rekapitulaci správního a soudního spisu. Na navrženém důkazu výsledkem (nyní již bývalé) přítelkyně žalobce netrval, netrval ani na provedení důkazu textem (neoznačeným a nedatovaným textem v azbuce s automatickým překladem do češtiny) přiloženým k žalobě. Následně bylo doplněno dokazování čtením tiskových zpráv (jejich výňatků) Rádia svobodná Evropa, na něž se odkazuje žalovaný ve shromážděných informacích (OAMP). Uvádí se zde, že od začátku demonstrací bylo zadrženo více než 30 000 protestujících, a že od prezidentských voleb v srpnu 2020 se po celé zemi shromáždily desetitisíce Rusů.
27. Poté byl proveden účastnický výslech žalobce. K důvodům vycestování ze země původu žalobce uvedl, že jeho kamarád, který byl předtím zadržen policií, mu sdělil, že policie má fotografii žalobce, že jej hledají. Poté si žalobce začal vyřizovat víza. Spousta lidí si začala vyřizovat turistické vízum, proto si začal vyřizovat pracovní vízum. To byla větší šance, že nebude zadržen na hranicích. Jednalo se o obecně známou informaci. Jeho primárním cílem nebylo pracovat v České republice, tady pracoval jen nějakou dobu, poté se začal zabývat tím, jak by mohl získat mezinárodní ochranu. V průběhu pohovoru tyto informace říkal, neměl v úmyslu je nějak převracet. Před vycestováním ze země původu pracoval jako barman a číšník. Po roce 2020 došlo ke změnám, mnoho lidí odjelo, jeho zaměstnavatel skončil.
28. Žalobci v rámci prvního pohovoru bylo nabídnuto jeho zpětné přetlumočení, on se obrátil na tlumočníka a ten mu to krátce přečetl a žalobce s tím souhlasil. Poté ale zjistil, že hodně věcí, o kterých mluvil, v protokolu není. Na dotaz soudu, jak si vysvětluje rozpor mezi jeho tvrzením a zápisem v protokolu, že nepožadoval zpětné přetlumočení, uvedl, že není schopen si přečíst text v češtině. Odpovídal na otázky a spoléhal na tlumočnicku, že vše, co žalobce říká, překládá.
29. V zemi původu se účastnil mnoha demonstrací v Minsku a okolí. Pokud by počítal i menší demonstrace, bylo jich asi deset a více. Bylo to v roce 2020, 2021. V roce 2022 se již konala pouze malá shromáždění, nebyly to demonstrace. Jeho kamaráda zadrželi na takovém menším shromáždění v roce 2022, konala se někdy v druhé půlce ledna, žalobce tam byl také. Na policii zadrženému kamarádovi ukázali fotku, na které byl také žalobce.
30. Na dotaz týkající se okolností návštěv osob v civilním oblečení uvedl, že to bylo koncem března, začátkem února 2022. Pak přicházeli k jeho rodičům každé 3-4 měsíce. Mluvili sprostě, nadávali, dávali nohu do dveří, pokládali otázky na žalobce, činili psychologický nátlak. Rodiče se ptali na důvod návštěvy, ale ty osoby jim nic nesdělily.
31. Na dotaz soudu, proč v rámci pohovoru ve správním řízení nemluvil o tom, že před svým vycestováním nosil opoziční symboly, žalobce uvedl, že o tom hovořil. Neví, proč to nebylo zaznamenáno, na batohu měl vlajku i v průběhu pohovoru.

32. K otázce na své aktivity na sociálních sítích uvedl, že sdílel příspěvky hlavně z kanálů Nexta („Něchta“) a Bělorusko dnes, informace o násilí, lidech, vyjádřeních Lukašenky. Před vycestováním vše smazal, policie lidem běžně prohledávala telefony. Z České republiky oslovil své známé a kamarády, zda by mu mohli nějaké fotografie poslat, to se však nepodařilo, také fotografie neměli. Nyní již na sociální sítě nepřispívá, nevidí v tom smysl, nyní se veškerá pozornost soustředí na Ukrajinu. Právní zástupce žalobce ani právní zástupce žalovaného na žalobce otázky neměli. Následně bylo dokazování ukončeno.
33. Právní zástupce žalobce pak ještě v reakci na výslech žalobce citoval z informace OAMP, podle níž byli trestáni i řadoví účastníci demonstrací, důvodem zadržení mohla být např. pouze barva ponožek. Právnímu zástupci žalobce je známo, že Bělorusko začalo používat systém na rozpoznávání obličejů („Kipot“), tuto informaci má ze sociálních sítích. A také poukázal na informaci týkající se nebezpečí hrozící příspěvatelům na sociálních sítích, tu žalovaný při svém posouzení dostatečně nerefletoval.
34. Účastníci řízení přednesli závěrečné návrhy. Právní zástupce žalobce na některých příkladech z průběhu výslechu žalobce demonstroval nedorozumění a nepřesnosti, které mohou v rámci tlumočení vzniknout. Akcentoval potřebu posoudit hrozbu pronásledování prospektivně, a to s ohledem na povahu běloruského režimu. Právní zástupce žalovaného setrval na již vyjádřeném stanovisku. Žalobce na závěr uvedl, že nemůže prokázat své pronásledování. V Bělorusku, pokud se člověk nezdržuje na adrese pobytu, není snadné někoho dohledat. Jeho kamarád však byl zadržen a varoval ho, že ho police hledá dle fotografie. Žalobce měl velké štěstí, že se mu nic nestalo a že se mu během 20 dnů podařilo vyřídit doklady a vycestovat. Soud jednání odročil za účelem vyhlášení rozsudku na den 11.9.2023.

VI. Posouzení věci krajským soudem

35. Krajský soud v Brně přezkoumal napadené rozhodnutí (§ 75 odst. 1 s.ř.s. ve spojení s § 32 odst. 9 zákona o azylu) a dospěl k závěru, že žaloba je důvodná.
36. Proces rozhodování o žádosti o mezinárodní ochranu zahrnuje jednak zjištění skutkových okolností, které mohou představovat důkaz na podporu žádosti, jednak právní posouzení toho, zda jsou naplněny podmínky pro poskytnutí mezinárodní ochrany (viz rozsudek Soudního dvora EU ze dne 22. 11. 2012, ve věci M. M., C-277/11, bod 64). Vzhledem k tomu, že žadatel o mezinárodní ochranu v mnoha případech z objektivních důvodů není schopen doložit či vyvrátit určité tvrzení přesvědčivým důkazem, individuální skutkové okolnosti vycházejí zpravidla toliko z jeho výpovědi (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 30. 9. 2008, čj. 5 Azs 66/2008-70 nebo ze dne 25. 4. 2019, č. j. 8 Azs 340/2018-68). Součástí zjišťování skutkových okolností je proto rovněž posouzení věrohodnosti tvrzení, na nichž stojí žádost o mezinárodní ochranu. Vzhledem k tomu, že ze strany žalovaného ke zpochybnění věrohodnosti žalobce došlo, soud se zabýval nejprve touto otázkou.
37. Žalovaný jednak může označit za nevěrohodná jednotlivá tvrzení žalobce a jednak může žalobce, resp. jeho výpověď, označit celkově za nevěrohodnou – to však pouze za situace, kdy by jako nevěrohodné byly hodnoceny relevantní aspekty jeho žádosti o mezinárodní ochranu (viz rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 29. 8. 2019, č. j. 9 Azs 39/2019-77). Žalovaný neoznačil výpověď žalobce za celkově nevěrohodnou. Za nevěrohodné označil jeho tvrzení, že se „v průběhu roku 2021 účastnil demonstrací v Minsku, na kterých byly desítky tisíc lidí“, jakož i jeho tvrzení, že „v červnu 2021 se ho policisté pokoušeli na

demonstraci zadržen, ale on jim unikl a že jeho kamarád byl zadržen a zbit“. Závěr o nevěrohodnosti těchto tvrzení žalobce odůvodnil tím, že nemá oporu v informacích o zemi původu žalobce.

38. Soud si pečlivě prostudoval protokol z pohovoru ze dne 13. 6. 2022. Ze zaznamenaných odpovědí žalobce lze i podle soudu dovodit, že na demonstrace v Minsku během roku 2021 podle něj chodily desítky tisíc lidí. To skutečně zcela nekoresponduje s informacemi o zemi původu. A nepotvrzují to ani texty, které byly žalobcem předloženy na jednání; v nich se hovoří v souhrnu o desítkách tisíc shromážděných účastníků po celé zemi od prezidentských voleb v srpnu 2020. Na druhou stranu, hovoří-li se v informaci o tom, že „poslední informace byly hlášeny v květnu 2021 a následně hromadné protesty de facto utichly“, tvrzení žalobce to podle soudu nevylučuje. Lze však přisvědčit žalovanému v tom, že se již zřejmě nemohlo jednat o nějakou velkou hromadnou akci.
39. Žalobce v rámci pohovoru před správním orgánem vypověděl: „Jednou mě policisté chtěli v davu zadržet, ale na štěstí jsem jim utekl. To bylo v červnu 2021. Můj kamarád tohle štěstí neměl a těžkooděnci ho zadrželi.“ Tvrzení o kamarádovi, který měl být policií zadržen a následně propuštěn, a který pak měl žalobci sdělit, že mu policie ukázala fotografii demonstrantů, na níž byl žalobce, zopakoval žalobce též v rámci výpovědi před soudem, zde však k tomu uvedl, že se to stalo v roce 2022, na takovém malém shromáždění. A že se tohoto shromáždění účastnil také. To však zase zcela nekoresponduje s tvrzením žalobce dle protokolu o pohovoru ze dne 13.6.2022, že na demonstrace již nechodil (to by ale bylo možné vysvětlit tím, že tím myslel hromadné demonstrace). Je tedy nutno konstatovat, že v příběhu žalobce jsou některé inkonzistence a nepřesnosti. I přes tyto nesrovnalosti však s přihlédnutím k výpovědi žalobce lze dle hodnocení soudu vyjít z tvrzení žalobce, že se demonstrací či menších shromáždění v roce 2021 účastnil a že ze země vycestoval z důvodu obav ze zadržení běloruskou policií, jak se to stalo jeho kamarádovi. Informace o zemi původu takovou verzi příběhu žalobce rozhodně nevylučují.
40. Věrohodnost této dějové linie (účast na shromážděních, zadržení a následné propuštění kamaráda, který žalobce varoval) nevylučuje ani skutečnost, že se žalobci před vycestováním ze země původu nic nestalo (nebyl zadržen), vyřídil si pracovní vízum a vycestoval. Žalobce byl řadovým účastníkem demonstrací, ale ani těmto osobám se v Bělorusku postihy nevyhýbají, jak vyplývá z informací citovaných přímo v odůvodnění napadeného rozhodnutí. Policie nemusela žalobce stihnout kontaktovat, žalobce prostě jen mohl mít štěstí. V průběhu řízení před správním orgánem zároveň vypověděl, že jej po jeho vycestování ze země doma (u rodičů) hledaly osoby v civilu.
41. Z pohovoru před správním orgánem nebyla bohužel pořízena nahrávka (což by bylo právě v tomto případě žádoucí), aby bylo možné zpětně ověřit pravdivost výtek žalobce, že v rámci pohovoru před správním orgánem nebylo zaznamenáno vše, co uvedl, tj. mj. to, že jeho rodiče po jeho odjezdu ze země několikrát navštívila běloruská policie. Žalovaný výslovně nevyhodnotil toto tvrzení žalobce jako nevěrohodné, avšak uvedl, že se jedná o tvrzení neopodstatněné a účelové. S tímto závěrem ani související argumentací se však soud nemohl ztotožnit. Přestože běloruské státní orgány mají přesný přehled o svých občanech pracujících v zahraničí, jak zdůraznil žalovaný v odůvodnění napadeného rozhodnutí, „šikanózní“ návštěvy policejních orgánů (typicky tajné policie, v civilním oblečení) u rodin „zájmových“ osob jsou v nedemokratickém režimu poměrně běžným jevem, jedná se o obvyklou praxi.

42. To vyplývá nejen z usnesení Evropského parlamentu o pokračující represi vůči demokratické opozici a občanské společnosti v Bělorusku, na nějž odkázal žalobce. Např. i v informaci MZV ČR o Bělorusku ze dne 21. 7. 2020 (ta je soudu známa z jiného obdobného případu), která se týká situace neúspěšných žadatelů o mezinárodní ochranu po návratu do vlasti, resp. návratu do vlasti po dlouhodobém pobytu v zahraničí, se v bodě 13. uvádí, že *„byly zdokumentovány případy, kdy běloruské státní orgány kontrolovaly pobyt určitých občanů v místě bydliště. (...) zejména dochází k ověřování, zda se některé osoby již nevrátily ze zahraničí. Typicky jde o mladé muže podezřelé z toho, že se vyhýbají povinné vojenské službě a protahují studium v zahraničí do 27 let věku. Místní milice pak požaduje doklady o studiu a namátkově kontroluje, zda se již dotyčný vrátil do Běloruska“*. Tato informace není v aktuální informaci o odvodech v Bělorusku výslovně uvedena, nicméně s ohledem na postupující „odvodové“ požadavky běloruského režimu (viz informace OAMP ze dne 22. 7. 2022, Bělorusko, odvody a povinná vojenská služba, s. 2-3) nelze rozumně předpokládat změnu v citovaném přístupu běloruských státních orgánů.
43. Pokud jsou ověřovány návraty osob, které se v zahraničí vyhýbají vojenské službě, potom skutečně nelze „návštěvy“ příslušníků bezpečnostních složek v bydlišti osob, které se účastnily opozičních shromáždění, považovat za překvapivé. Závěru žalovaného, že tvrzení žalobce o těchto návštěvách nemá reálný základ, proto nelze přisvědčit a skutečně se nejedná o absurdní tvrzení, jak žalovaný uvedl. Soud proto považuje i na základě výpovědi žalobce před soudem za věrohodná jeho tvrzení, že se o jeho osobu v zemi původu (v místě bydliště jeho rodičů) zajímaly bezpečnostní orgány.
44. Nutno poznamenat, že při posouzení žádosti o mezinárodní ochranu je pohovor s žadatelem zcela klíčovým podkladem. Jeho dobré vedení je pro správní orgán poměrně náročným úkonem, neboť je ztížen potřebou tlumočení. Vzhledem k tomu, že soud nemohl přesnost a úplnost záznamu z pohovoru zpětně ověřit, přiklonil se v pochybnosti, zda se žalobce o návštěvách bezpečnostních složek v průběhu pohovoru dne 13.6.2022 skutečně zmiňoval, k tomu, že se tak stalo. Učinil tak jednak s ohledem na specifika řízení o mezinárodní ochraně (žalobce t.č. nebyl právně zastoupen) a jednak s ohledem na přesvědčivost výpovědi žalobce o těchto návštěvách před soudem.
45. Po vyjasnění skutkových okolností (tj. že se žalobce účastnil opozičních shromáždění jako řadový účastník, že se na něj u jeho rodičů několikrát ptali příslušníci bezpečnostních složek v civilu, že by měl být zobrazen na fotografii z demonstrace, kterou má v dispozici běloruská policie, a rovněž že žalobce v minulosti sdílel příspěvky opozičního charakteru na sociální síti Vkontaktě) se soud zabýval tím, jak žalovaný tyto okolnosti (na pozadí informací o zemi původu žalobce) právně posoudil z hlediska naplnění podmínek pro poskytnutí mezinárodní ochrany.
46. Podle § 12 zákona o azylu se cizinci udělí azyl, je-li a) pronásledován za uplatňování politických práv a svobod, nebo b) má odůvodněný strach z pronásledování (mimo jiné) pro zastávání určitých politických názorů ve státě, jehož občanství má.
47. Pojem uplatňování politických práv ve smyslu § 12 písm. a) zákona o azylu je nutné vykládat v souladu s čl. 43 Listiny základních práv a svobod (dále jen „Listina“), protože § 12 písm. a) zákona o azylu je promítnutím této ústavní normy na zákonné úrovni. Za politická práva a svobody tudíž musejí být pokládána politická práva ve smyslu hlavy druhé oddílu druhého Listiny (viz rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 13. 8. 2008, č. j. 2 Azs 45/2008–67). Za kritérium pro rozlišení, zda určité jednání představuje uplatňování politických práv, nelze brát intenzitu či rozsah výkonu těchto práv, ani společenský dopad takového jednání

(viz rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 31. 7. 2014, č. j. 5 Azs 20/2014-44). Podstatné je, zda daná forma aktivity vyvolala pronásledování. Pro udělení azylu podle § 12 písm. a) zákona o azylu, na rozdíl od písm. b), zároveň nestačí pouze hrozba budoucího pronásledování. Žadatel musí být pronásledován již v momentu, kdy opouští zemi původu.

48. Žalobce se účastnil shromáždění na podporu opozice proti vládnoucímu režimu A. Lukašenky, a přestože byl pouze řadovým účastníkem, uplatňoval tímto způsobem svá politická práva. Nebylo však zjištěno, že by byl žalobce před svým vycestováním ze země za svoji účast na opozičních shromážděních ze strany běloruských státních orgánů jakkoli postižen (nebyl zadržen, předvolán apod.). Tato skutečnost, která není sporná, musí vést k závěru, že případ žalobce nevyhovuje podmínkám tzv. politického azylu. Závěr žalovaného, že žalobce nebyl ve vlasti pronásledován pro uplatňování politických práv a svobod ve smyslu § 12 písm. a) zákona o azylu, je tedy správný.
49. Ve vztahu k posouzení § 12 písm. b) zákona o azylu jsou však podmínky jiné. Pro posouzení odůvodněnosti obav žadatele z pronásledování ve smyslu § 12 písm. b) zákona o azylu není podstatné, zda žadatel již určitou formu pronásledování prožil v minulosti. Posuzuje se budoucí hrozba pronásledování, která sice může, ale nutně nemusí vycházet z minulého pronásledování (viz např. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 24. 8. 2017, č. j. 1 Azs 227/2017-33 nebo ze dne 26. 7. 2018, č. j. 7 Azs 162/2018-47). Při tomto hodnocení se uplatní důkazní standard přiměřené pravděpodobnosti (rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 26. 3. 2008, č. j. 2 Azs 71/2006-82), tj. že k nežádoucímu důsledku v případech obdobných případu žadatele dochází natolik často, že s ním ten, komu takový následek hrozí, musí počítat jako se vcelku běžným jevem, a nikoli jako s jevem toliko výjimečným.
50. Rovněž je nutno s odkazem na ustálenou judikaturu Nejvyššího správního soudu připomenout, že v řízení o mezinárodní ochraně jde o prospektivní rozhodování (tj. posuzuje se riziko pronásledování) a že nesprávné rozhodnutí může mít pro stěžovatele obzvláště závažné důsledky. Těmto specifikům řízení o mezinárodní ochraně, kdy se často rozhoduje za důkazní nouze, odpovídá i standard a rozložení důkazního břemene, jež jsou vychýleny ve prospěch žadatele o mezinárodní ochranu (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 30. 9. 2008, č. j. 5 Azs 66/2008-70, č. 1749/2009 Sb. NSS).
51. Žalovaný uvedeným požadavkům na posouzení odůvodněnosti obav žadatele z pronásledování ve smyslu § 12 písm. b) zákona o azylu nedostál. Své úvahy omezil na skutečnost, že žalobce do svého odjezdu problémy neměl a nemůže tak být v hledáčku bezpečnostních složek. To ale příliš nekoresponduje ani s informací OAMP ze dne 22.7.2022, kterou žalovaný v odůvodnění napadeného rozhodnutí citoval, podle níž ve sledovaném období (2020-2022) probíhala soudní řízení nejen s organizátory a aktivisty, ale i s řadovými účastníky demonstrací. Je pravdou, že žalobce nebyl souzen, nicméně pouze z této skutečnosti, tj. že se žalobci dosud nic nestalo, nelze bez dalšího usuzovat na to, že by mu takové riziko nehrozilo v budoucnu. Žalovaný test přiměřené pravděpodobnosti pronásledování žalobce řádně neprovedl.
52. Ze zpráv o zemi původu vyplývá, že v Bělorusku trvá období občanského a politického napětí a nepokojů, dochází k utužování poměrů, ke svévolnému zatýkání. Přesto však žalovaný bez dalšího neshledal, že by se tato zhoršená situace měla žalobce nějak konkrétně dotýkat. Aktuálně se ho skutečně nedotýká, neboť se v zemi původu nenachází. Pro případ, že by se žalobce měl do země původu vrátit, však žalovaný nechal otázku případného pronásledování či vážné újmy nezodpovězenou. Uvedené pochybení je o to naléhavější, že běloruské státní orgány (jak je soudu známo z informací o Bělorusku z jiných obdobných

případů, v nichž žalovaný tuto skutečnost zdůrazňuje) mají přesný přehled o pohybu osob přes hranice. Případný návrat žalobce do země původu by tak bezpochyby nezůstal nepovšimnut. Ostatně jak vyplývá ze zprávy MZV ČR ze dne 14. 4. 2022, Bělorusko, situace neúspěšných žadatelů o mezinárodní ochranu, skutečnost, že se žalobce delší dobu zdržoval v zahraničí může mít za následek předvolání na běloruskou KGB. Z odpovědi MZV ČR uvedených v tomto dokumentu lze přitom dovozovat, že činnost běloruských orgánů je zcela nepředvídatelná a lidé jsou postihováni i na základě zcela vykonstruovaných kauz.

53. Obdobně je tomu v případech postihů za sdílení příspěvků protirežimního charakteru na sociálních sítích. Podle informace OAMP ze dne 21. 7. 2022, Bělorusko, Pronásledování a postihy v souvislosti na sociální síti Telegram se zdroje dobře obeznámené se situací v Bělorusku shodují na tom, že existují dva seznamy z hlediska režimu problematických kanálů, chatů či mediálního obsahu všeho druhu. Jeden velký, který vzniká na základě soudních rozhodnutí, druhý zahrnuje konkrétní kanály či organizace, které jsou považovány za extremistické. Tyto seznamy jsou rozsáhlé a jsou často aktualizovány. Pro běloruské občany je tak velmi obtížné mít přehled o obsahu, který je do nich zařazen. Na základě těchto seznamů pak podle zdrojů mohou být postihováni jak vlastníci, tak aktivní uživatelé či pasivní odběratelé „problematických“ kanálů. Jakkoli tedy mohou být blogéři prioritním cílem, uživatelé či odběratelé mohou být rovněž terčem postihů, přičemž z informace vyplývá, že z těchto důvodů dochází k trestům odnětí svobody, a to opakovaně, i za pouhé sdílení.
54. Ze strany běloruské policie je podle informace OAMP odběr konkrétních kanálů po zadržení konkrétní osoby běžně ověřován vynuceným přístupem do mobilního telefonu (mučením či hrozbou mučení). Postup žalobce, který své příspěvky před vycestováním smazal, je s ohledem na postup běloruských správních orgánů zcela logický a pochopitelný. Tuto skutečnost tedy nelze přičítat v jeho neprospěch, neboť stejně by postupoval každý občan Běloruska, který chce ze země vycestovat. Žalobce svoji aktivitu na sociální síti v průběhu výslechu před soudem dále rozvedl, sociální síť aktivně užíval tak, že sdílel příspěvky a videa z opozičních kanálů Nexta a Bělorusko dnes. Závěr žalovaného, že žalobce vše smazal, a proto mu pronásledování či vážná újma v zemi původu nehrozí, předpokládá, že žalobce by musel v případě návratu do země původu zapomenout na veškeré budoucí aktivity na sociálních sítích. Při posouzení nebezpečí pronásledování či vážné újmy nicméně nelze uvažovat tak, že pokud se žalobce režimu přizpůsobí, problémy mít nebude. Z informací o Bělorusku je nadto zřejmé, že takové přizpůsobení se je poměrně obtížné, pokud se „zakázaný“ mediální obsah neustále mění a doplňuje.
55. Přestože žalobce v rámci správního řízení výslovně nevyjádřil obavy z nástupu do vojenské služby (žalobce podle protokolu pouze uváděl, že se této službě vyhýbá), žalovaný se touto otázkou poměrně obsáhle zabýval. Proto soud považuje pro účely dalšího řízení za vhodné podotknout, že skutečnost, že se Bělorusko dosud přímo nezapojilo do války na Ukrajině (na straně Ruska) nevylučuje pronásledování či vážnou újmu z důvodu odmítnutí výkonu vojenské služby mimo tento konflikt. Ve vztahu k případu žalobce je proto na místě (s ohledem na informaci OAMP týkající se právě odvodů v Bělorusku) se rovněž zaměřit na to, zda může být jako osoba, která se zjevně vyhýbá povinnosti vojenské služby v zahraničí, terčem represí. Jak vyplývá z odpovědi MZV ČR ze dne 11. 4. 2022 na otázky žalovaného týkající se situace žadatelů o mezinárodní ochranu po návratu do vlasti, takové informace může být s ohledem na povahu vládnoucího režimu obtížné získat. V takovém případě je nutno připomenout, že v případě pochybností o tom, zda by žalobce pronásledování či vážné újme mohl být vystaven, je nutno rozhodnout ve prospěch mezinárodní ochrany.

56. K poslední námitce žalobce je nutno uvést, že pokud se žalobce považoval za rodinného příslušníka své přítelkyně, která je Ukrajinské státní příslušnosti a které byla udělena dočasná ochrana, takové tvrzení lze posoudit z hlediska případného porušení čl. 8 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod, resp. § 14a odst. 2 písm. d) zákona o azylu (ve znění účinném do 30. 6. 2023) a případného udělení doplňkové ochrany. Judikatura správních soudů dlouhodobě vychází z předpokladu, že doplňková ochrana podle § 14a odst. 2 písm. d) zákona o azylu je vyhrazena pouze pro zcela mimořádné případy. Zásahem do soukromého a rodinného života cizince na území České republiky by v souvislosti s čl. 8 Úmluvy mohl být zpravidla pouze dlouhodobý zákaz pobytu, případně též situace, kdy by již samotné vycestování cizince bylo v rozporu s mezinárodními závazky (srov. rozsudky Nejvyššího správního soudu ze dne 28. 11. 2008, č. j. 5 Azs 46/2008 - 71, ze dne 8. 6. 2011, č. j. 2 Azs 8/2011 - 55, ze dne 21. 3. 2018, ze dne 8. 6. 2011, č. j. 2 Azs 8/2011 - 55 ze dne 26. 3. 2020, č. j. 6 Azs 258/2019 - 31, č. 4030/2020 Sb. NSS, či ze dne 21. 10. 2020, č. j. 6 Azs 184/2020 - 48). Takovým případ žalobce není, neboť jím tvrzený partnerský vztah trval od června 2022 (a nadto byl již ke konání soudního jednání – jak žalobce sdělil – ukončen).

VII. Závěr a náklady řízení

57. Soud žalobě vyhověl, napadené rozhodnutí zrušil a věc vrátil žalovanému k dalšímu řízení (§ 78 odst. 1 s. ř. s.). V něm je žalovaný právním názorem krajského soudu vázán (§ 78 odst. 5 s. ř. s.). V dalším řízení bude povinností žalovaného vyjít z věrohodných tvrzení žalobce o jeho politickém přesvědčení, v minulosti projeveném účastí na demonstracích v zemi původu a sdílením příspěvků na sociálních sítích, jakož i z tvrzení o proběhnuvších „návštěvách“ příslušníků bezpečnostních složek v místě jeho pobytu v zemi původu a na podkladě aktuálních informací o zemi původu žalobce posoudit naplnění podmínek pro udělení mezinárodní ochrany žalobci.
58. O nákladech řízení bylo rozhodnuto podle § 60 odst. 1 s.ř.s. Žalobce měl ve věci úspěch, náhradu nákladů řízení však nepožadoval a ze správního spisu nevyplývá, že by mu nějaké náklady vznikly, resp. takové náklady nedoložil. Neúspěšný žalovaný nemá právo na náhradu nákladů řízení.
59. Krajský soud v Brně ustanovil žalobci usnesením ze dne 16. 8. 2023, č. j. 34 Az 39/2022–54, zástupce z řad advokátů, Mgr. Michala Halvu. V takovém případě platí hotové výdaje a odměnu za zastupování stát (§ 35 odst. 10 s. ř. s.). Soud určil odměnu advokáta v souladu s předloženým vyúčtováním, neboť odpovídá právní úpravě a soudnímu spisu. A to v souladu s § 7, § 9 odst. 4 písm. d), § 11 odst. 1 a § 13 odst. 4 vyhlášky č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif), částkou 9 300 Kč za tři úkony právní služby (příprava a převzetí zastoupení včetně první porady s klientem, další porada s klientem za účasti tlumočnice přesahující dvě hodiny, účast na jednání soudu) a dále částkou 900 Kč, která představuje paušální náhradu hotových výdajů (§ 13 odst. 4 advokátního tarifu). Ustanovený advokát je plátcem DPH, částku odměny ve výši 10 200 Kč je proto třeba navýšit o tuto daň, tj. o 2 142 Kč. Celkem tedy ustanovenému zástupci žalobce náleží odměna 12 342 Kč.

Poučení:

Proti tomuto rozsudku lze podat kasační stížnost ve lhůtě dvou týdnů ode dne jeho doručení. Kasační stížnost se podává ve dvojím vyhotovení u Nejvyššího správního soudu. V řízení o kasační stížnosti musí být stěžovatel zastoupen advokátem; to neplatí, má-li stěžovatel,

jeho zaměstnanec nebo člen, který za něj jedná nebo jej zastupuje, vysokoškolské právnické vzdělání, které je podle zvláštních zákonů vyžadováno pro výkon advokacie.

Brno dne 11. září 2023

Mgr. et Mgr. Lenka Bahýřová, Ph.D., v. r.
samosoudkyně